

İş Sırası

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ. وَصَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّمْ عَلَی سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِیْنَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Aziz kardeşlerim,

Hepimizin çok iyi bildiği ama ne hikmetse programlamasını bir türlü yapamadığımız bir konu var: İşlerimizin vaktimizden fazla olduğu bir hayatı yaşıyoruz. Çok büyük amaçlarla yaşadığımız hayatı çok kısa bir vakitte bitirmeye mecburuz. Bin iş yapmamız gerekiyor ama belki üç-beş iş kadar vaktimiz vardır.

Seçici, kaliteli, programlı yaşamayanlar ve en azından namaz planıyla günü beşe bölerek idare etmeyenler için ne istikrarlı bir dünya hayatı ne de Allah Teâlâ'nın rızasını kazanabileceğimiz bir sonuç neredeyse mümkün değildir. Hayatı adeta yarını yokmuş, yarın gelirse öbür günü olmayacakmış gibi yaşamak hem avucumuzun içinde dünyayı tutma imkânını sağlar hem de Allah'ın rızasını böylece kazanabiliriz.

Neticede mümin her işinde Allah'ın rızasını kazanmak için uğraşır. Cami de spor salonu da yapsa niyetinde Allah rızası vardır ve sonunda o rızayı kazanma umudunu taşır. Bu umudumuzun aktif olmadığı her yerde zarardayız demektir. Yaşadığımız hayatın gelinen noktasında artık dakikaları hesaplamak bile belki yetersiz kalacaktır ki saniyeleri hesap ederek iş görmek lazımdır. 'İşimiz vaktimizden çoktur' cümlesini masamıza, telefonumuza yazmak yetmiyorsa avucumuzun içine bile yazmak çareyse şayet, günün başında böyle yazarak evden çıkmak düşünülebilir.

İşimizin vaktimizden çokluğuna ikna olduğumuz ve bu doğrultuda bir hayat yaşadığımızın aksı gerçekleşirse namaz kılmaya bile vakit bulamadığımız bir hayat yaşarız, evimizin içinde dahi eşimizi ve çocuklarımızı özlediğimiz çirkin ve garip bir manzaraya mahkûm oluruz. İmkânlarımız arttıkça birbirimize daha çok zaman ayırmamız gerektiği hâlde tam tersi olur, bunun hesabını da kıyamet günü asla veremeyiz. Çünkü onca imkâna rağmen hiçbir imkânın bulunamadığı zamanlarda yapılabilen ibadetleri neden yapamadığımızın cevabını bilemeyiz. Ne saatleri ne telefonları olmayanlar sabah namazına kalkabildiler ve mescide yetişebildilerse de şehir ezan sesleriyle inlerken sabah namazına kalkamamanın bir mazereti yoktur.

Bunun tek -haksız- mazereti plansız yaşamak olabilir. Ne yattığı ne kalktığı, ne de muhabbet ettiği kimseler belli olmayan garip hayat tarzından, insan en azından kendi evi çapında kurtulabilir. Dünyayı düzeltmeyeceğini, şehirlere plan-proje yapamayacağını insan bilir; ama yine hem Allah hem insanlar bilir ki o dünyayı düzeltmeyecek olan kişinin evine kimse karışamaz. İnsan kendi evinin kralıdır. Evini Allah'ın adıyla başlatmış, onun adıyla devam ettiriyor olabilir. İsrâfi önleyebilir.

Hepimiz için büyük bir sorundan söz ediyoruz: Allah bizi çok büyük imkânlarla donattı. Bizden önceki nesillerin hayal edemeyeceği teknolojileri evimizde tutuyoruz. Kadınlar bulaşık-çamaşır yıkamıyorlar artık ve kıyamet günü ileri sürebilecekleri bahaneleri vallahi yoktur. Doğan çocuklarımızı nerdeyse devlet bakıyor, eve sağlık görevlisi bile gönderiyor. Bu manzara karşısında, Allah Teâlâ'ya sunabileceğimiz tek bir mazeretimiz kalmamıştır –fazla imkân nedeniyle şırmarmaktan iş yapamaz hâle gelmemiz hariç.

Dünyadayken vakit zayıyatından yüreği sızlamayanlar, belki alkole el sürenlerin yaşadıkları büyüklükte bir pişmanlık yaşayacaklardır kıyamet gününde. Birbirinin vakit celladı olanlar, birbirinin canına cellat olanlar gibi karşı karşıya gelebilirler kıyamet günü. Eğer Rabbimiz için yapacağımız bir kulluğa herhangi bir arkadaş ziyareti engel olmuşsa, o zaman tıpkı kolumuzdaki bileziği çalanla hesaplaşır gibi o vakit hırsızıyla da hesaplaşacağız demektir. Çünkü ahirette herkes her suç için illa bir suçlu arayacak ve bir başkası için saniyelğine bile olsa yanmaya razı olmayacaktır. Her şeyini feda ettikleri

yavrularını, gırtlak sıkmak için arayacaktır anne-babalar. İnsanlar nasıl meyhaneye götürüp ilk alkolü tatmasına sebep olanları ahirette arayıp bulacaklar ve çekecekleri azaba onları da ortak edeceklerse bunun bir benzeri olarak şunu da diyeceklerdir: Gel bakalım boş vakit harcamama sebep olan arkadaşım, bana sordukları hesabın faturasına katıl şimdi.

İşte o zaman, içilen bir bardak çayın cehennemde nelere mal olacağı görülecek. Bir muhabbet seansı kardeşliğimizi, eşler arası sevgiyi artırmaya yaramıyor veya şeriatımızdan bir parçayı öğrenmeye vesile olmuyor, zekât verecek kadar zengin olabileceğimiz işimiz gücümüzde ilerlemeye yol açmıyorsa kıyamet günü cehennem ateşine dökülen bir varil petrol gibi karşımızda duracaktır. Dünyada birbirimizin onurunu ve namusunu saygın gördüğümüz gibi birbirimizin vaktini de saygın görmek zorundayız. Muhabbeti artırmak vardır; ama birbirimizi kemirmek, namaza engel olmak, ifsat etmek için değil. Muhabbet ya dünyamıza ya ahiretimize yaramalıdır.

Hatta telefon listesindeki ilkokul çocuğuna da bir hocaya da aynı metinle otomatik ulaşan ‘cuma tebriği’ dahi bir çeşit israftır. Ashab-ı kiramin uygulamasında ‘cuma tebriği’ diye bir şey yoktur; çünkü birbirlerini cuma namazında görüyorlardı zaten. Cuma sabahı atılan mesajlar israf, hem bal gibi israftır. Dara düşen mümine para ister diye selamı sabahı kesmek, geliniyle nerdeyse savaştan bir başka mümine aracılık için eli taşın altına koymak, siyasette bataklığa bulaşmış kardeşe el uzatmak... yok. Ama cuma sabahı ‘hayırlı cumalar’ var!

Bu haram olan bir manzara değil, şüphesiz. Ama müminlerin seviyesi bundan daha yukarılarda olmalıdır.

Müminler birbirlerini sürekli cuma sabahlarında, kandil gecelerinde değil hep dara düştüklerinde, çocuğuyla kavgalı olduklarında hatırlamalıdır. Bir mümin kardeşimiz bizim için şunu düşünmeliydi: “Hanım, biz bir aylık tatilimizi her sene zaten yapıyoruz. Siz yine gidin ama ben bu sene bir arkadaşımın çocuğunun ıslahıyla ilgilenmek istiyorum.” Bunu diyen ve düşünen mümin, sahabe kafalı mümindir.

Bir Müslüman’a gayet soğuk ifadeyle cuma mesajı göndermek yerine mesela “sen hâlâ o faizli bankada mı tutuyorsun paranı?” deyip emr-i bi’l-maruf görevini yerine getirmek çok daha isabetli, faziletli ve güzel bir iştir. Asıl yapılması gereken de budur. Başka bir deyişle şu dünyada Nuh aleyhisselam kadar ömrümüz olsa da her yıl beş kere kandil tebrik mesajı göndersek, bu yine de uygunsuz bir elbiseyle gördüğümüz yeğenimize, “kızım sen güya tesettüre girmişsin ama bu senin âbâ u ecdadının kıyafeti değildir, daha uygun giyinmelisin” diye uyarıda bulunmak kadar işe yaramaz.

Cuma namazı kıldığımız caminin önündeki yolda trafik devam ediyor ve namaz saatinde azalmıyor. Gençlerin, yaşlıların, şoförlerin cuma namazına gitmedikleri bir yerde artık tebrik edilecek bir cuma da yoktur zaten. Cuma namazı kıldığımız caminin önündeki dükkân o saatte kapanmıyorsa bizim esas işgal altındaki Kudüs’ümüz burada, yanı başımızda demektir. Hatta camiden çıkanlara meyve-sebze satacaklar bile gelip namaz kılmıyorlarsa biz yaptığımız işlerle kendimizi avutamayız. Dirilmek diye bir derdimiz, böyle bir korkumuz varsa gerçekçi olmak zorundayız.

Müminler olarak biliyoruz ki çalışmaya Allah’tan herhangi bir karşılık gelmez. Allah için ve ihlasla çalışmıyor oldukça da çalışmanın kıymeti yoktur. Bir şeyi daha bilmeliyiz: Peygamber aleyhisselamın mantığına uygun iş yapmaya da Allah’tan bir karşılık yoktur. İnsan eğer Allah için çalışır ve çalıştığı işi peygamberine uydurursa Allah onunladır. Bunun dışındaki işleri Allah kabul etmez. Bu durumu şöyle örneklendirebiliriz:

Mesela sabah namazının iki rekât sünneti vardır ve namazlarda zammı sure okunur, bunları biliyoruz. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, sabah namazının sünnetinde Kâfirun ve İhlas surelerini okumuştur, bunları okumak sünnettir. Bir mümin, “henüz namaz saatine var, imam efendi de daha gelmedi, ben şöyle Yasin-i şerifin birinci sayfasını ilk rekâta, ikinci sayfasını da ikinci rekâta

okuyayım...” dese daha faziletli bir iş yapmış olmaz. Çünkü bu ümmet, peygamberiyle birlikte yürürse ümmet kalitesinde yürüebilir. Yani iki rekâta iki sayfa okuyan için melekler, “vay be, peygamberden daha takvalı adam...” demezler. Resûlullah’ın buradaki sünneti kısa okumaksa uygulanması gereken de budur.

Bir başka örnek: Şu dünyada müminler olarak yapabileceğimiz işler arasında, farzlardan sonra en mübarek iş Kur’an okumaktır. Kur’an zikirdir, sevaptır, cihattır, Allah ile konuşmaktır... Farzlar dışındaki işler arasında Kur’an okumak kadar güzel bir gayretimiz daha yoktur. Lâkin gelin görün ki namazın secdesindeyken tutup da İhlas suresini okuyan biri günahkâr olur. Secdede söylenmesi gereken, Efendimiz aleyhisselamın söylediği gibi, “sübhâne rabbiye’l-a’lâ”dır. Rükûdayken söylenmesi gereken “sübhâne rabbiye’l-azîm” cümlesiyken biri kalkıp ‘daha takvalı’ olmak amacıyla sözgelimi Kureyş suresini okuyamaz. Bu peygamberden kopukluk olurdu. Zira Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem o esnada söylenecek olanı belirlemiştir. Bunun üzerine ekstra bir şey koymak yoldan sapma olur.

Bir başka örnek: Allah’ın kitabını anlamaya çalışmak için yazılmış bir tefsiri okuyanlar adeta cihat hâlinedirler, mücahittirler. Efendimiz aleyhisselam, ümmetin içindeki en iyilerin Kur’an öğrenenler ve öğretenler olduğunu haber vermiştir. Fakat taharet, gusül, namaz kılma, aybaşı gibi temel ilmihâl bilgilerinden haberdar olmayan bir Müslüman oturup tefsir dersine katılsa ona o dersi veren de ondan ders alan da boş iş yapmış olur. Çünkü tefsir dersi farz-ı ayın (herkesin üzerine farz olan) bir görev değildir ama aybaşı olan bir kadın için ne zaman gusül abdesti alması gerektiğini bilmek farz-ı ayın seviyesinde gerekli bilgidir.

İlim önemlidir ama bir sıralaması olması lazımdır. Bu sıralama takip edilmediğinde kendi kendimize ‘büyük’ işler yaparız fakat manzara bir hurdacı dükkânını andırır. Bir hurdacıda buzdolabının yüzlerce parçasını dağ hâlinde yığılmış görebilirsiniz ama hepsini topladığınızda bir buzdolabı etmezler. Lâkin görüntü vardır! Hurda gibi iş toplamak yerine vitrine konabilecek ibadetler yapmak gereklidir.

Dinî hayatımızı yani Allah Teâlâ’nın rızası için ibadet eden mantığımızı belli kurallara oturtmamız lazımdır. Örnekle sıralayacağımız bu maddeler elbette başka birçok örnek için de geçerli olabilirler.

1- En önemli kuralımız: Önce farzlar, sonra nafiler. Bir milyon nafiler, terazide bir farz etmez. Nafiler çok değerli olabilir ama farz güneştir, nafiler ampuldür. Misalen: Öğle namazının dört rekât farzı vardır. Bu dört rekâtın öncesinde ve sonrasındaki dört ve iki rekâtlar nafilerdir. O nafileri beş bin defa kılsak yine ortadaki dört rekâtlık farzın değerine ulaşmazlar.

Müminin mantığı bu öncelik sıralamasına göre kuruludur. İkinci namazına on dakika kala bir sebepten sıkışmış olduğumuz için öğle namazı vaktinin çıkmak üzere olduğunu gördük diyelim. Hemen acilen lavaboya koşup hızlı bir abdest aldık ve baktık ki yedi dakika kaldı. İşte bu durumda, Müslüman’ın sistematik din hayatı yaşayan insan olmasının bir gereğince öğlenin sünnetlerini kılsak farzın kalan vakitte kılmaya yetişmeyeceğini hesap ederiz ve yalnızca farzı kılarız. Bu tıpkı çocuğumuza yeni bir çift ayakkabı mı yoksa bugün hiç yemek yemediği için ekme mi alalım diye düşündüğümüzde ekme almamız gerektiğini bilmemiz gibidir. Böyle bir durumda hiç kimse “çocuğun bir ayakkabısı olsun, yüzü gülsün de ekmeği sonra alırız” demez.

Hatta farzlar arasında bile tercihlerin söz konusu olabileceğini akılda tutmak gereklidir. Namaz da oruç da birer farzdır ama namaz daha büyük farzdır. Mesela bir kadının anne-babasına itaati de kocasına itaati de farzdır. Ama bu iki farz mihrakı karşı karşıya gelirse kocaya itaat daha büyük bir farzdır. İlmihâl bilgilerinde temel eksiklik bulunan biri mesela bir cüz Kur’an ezberlemeyi aklına koyarsa önceliklerinde yanlış politika izliyor demektir. Tahareti, guslü, sıla-i rahimi yani bir ilmihâl temel konularını bilmek Kur’an’dan ezberleri ilerletmekten daha önceliklidir.

Farzların bizzat kişinin sorumluluğunda olanı vardır, bir de ümmet olarak bütün müminlerin mesuliyet alanında olanları vardır. İnsanın kendi ana-babası farz-ı ayın olarak yüzde yüz omuzlarında sorumluluğunu taşıdığı bir görevdir; buna mukabil ümmetin Kudüs, Yemen, Suriye, Afrika sorumlulukları aynı kişinin omuzlarındaysa da oran olarak milyonda bire tekabül eder. Bu oran tabii ki sorumluluğunu tam olarak ve tek başına taşıdığımız bir konu başlığı gibi olmaz. Bunun pratik işlerliği, kişinin anne-babasını ağlar hâlde bırakıp Kudüs'ü kurtarmak için cihada gidemeyeceği şeklinde tezahür eder. Böyle bir 'cihat' yalan olur. Peygamber aleyhissalatu vesselam ile yan yana cihat etmek için gelene bile, "anani ağlattığın gibi güldür" buyrulmuştur.

Bu, toplumsal farz anlamına gelen farz-ı kifayenin, bireysel farz olan farz-ı ayınları çiğneyemeyeceği hükmünün bir yansımasıdır. Elbette bu, Kudüs davamızı hafife almak manasına da katiyen gelmez. Vurgulamak istediğimiz odur ki Kudüs ile avunuyor olmak kıyamet gününde bu avuntunun işimize yarayacağı manasına gelmeyecektir.

2- Sünnetler Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber yürüyüşümüzde kurallarımızdır. Fakat sünnetler arasında da tercih söz konusu olabilir.

Öğle namazının sünneti bir sünnet, misafire ikram da bir sünnettir. Bu ikisinin çakışması muhtemel bir durum yaşanırsa öğlenin sünnetini misafire ikram için feda edemeyiz. Zira öğlenin sünneti misafire ikramdan daha önemlidir, râtip sünnettir yani Resûlullah Efendimiz bunu daima, düzenli olarak uygulamıştır.

Bir kardeşimizi iftar için evimize çağırdığımızda o oturmuş beklerken akşam namazının ardından kılınan evvâbin namazına başlamak da tersliktir. Çünkü iftarda acele etmek önemli bir sünnettir ve evvâbin namazı da misafir gönderildikten sonra pekâlâ kılınabilir.

Mümin, ilmihâl bilgisi okur-bilirse bunlardan haberdar olur. Neyi ne zaman yapacağımızı bilmeli, dünya işlerinde tertipli ve düzenli davranmalıdır.

3- Şeriatımız vakitle ilgili bir kural getirdi, bir vakti bir işe ayırdıysa Müslüman o vakitte başka iş yapmaz. O işin borsası o anda kurulmuşsa onun yarın yapılması anlam ifade etmez.

Mümin bir insan "esselâmualeyküm" dediğinde ona "ve aleykümüsselâm" karşılığını vermek farzdır. O esnada karşılık vermesi gereken kişi, "dur yahu, bir abdest alıp geleyim de sana selamının karşılığını öyle vereyim" demez. Oradaki iki-üç saniyenin cihadı o, "ve aleykümüsselâm" karşılığını vermektir. Ezan okunduğunu duyunca mesela birden bire "fukaraya biraz sadaka dağıtayım" deyip o işe girişmek değildir doğru olan; ezan okununca artık en değerli cihat namaz kılmak olur.

Kur'an okumanın ne büyük ibadet olduğunu biliriz. Ama misafirimizin geldiğini gördük ve tam o esnada Kur'an okuyorduk diyelim. Bu durumda misafirimizle ilgilenmek üzere okumayı bırakmamız daha uygundur. Zira Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Allah'a ve ahiret gününe iman eden, misafirine ikramda bulunsun" buyurarak misafirle ilgilenmenin ahiretle alakalı olduğunu haber vermiştir. Kesişme zamanlarında önceliği olan ibadet öne geçirilecektir.

Talebeleriyle tefsir dersi yapan bir hoca düşününüz. Her zaman olduğu gibi tam da bir yerdeki deprem haberi duyulduğunda da tefsir ilmiyle meşguldüler. Bir de kulaklarına geliyor ki o depremde enkazla uğraşıp insanların yardımına koşacak kimse bulunamıyor. Bu durumda o hoca ve talebelerinin ilk işi okudukları kitapları hemen kapatıp yardıma koşmak olmalıdır. Değil mümine, herhangi üç insana yardım etme vakti geldiğinde, bu artık tefsir okumaktan daha değerlidir.

Önceliklerini bilerek hareket etme, çalışma takvimini belirleme meselesinde konu dönüp dolaşıp yine kişinin ilmihâl bilgilerine vâkıf olup olmadığına gelmektedir. Yalnızca ilmihâl kitabını iyice okuyup anlamış bir Müslüman bu sıralama ve öncelik mantığını kavrayabilir. Diğer türlü daima kaş yaparken göz çıkarmak mukadderdir.

Kendi halası sadakaya muhtaç hâldeyken gidip Afrika'da su kuyusu açtıran birinin eksikliği işte budur. Hâlbuki Resûlullah aleyhisselam, sadakayı önce insanın kendi yakınlarına vermesi gerektiğini belirterek bir öncelik sıralaması gözetmiştir. Kendi çocuklarının rızından kısıp başkalarına sadaka vermeyi Efendimiz aleyhisselam münasip görmemiştir. Din öğrenmek sadece Resûlullah aleyhisselamın bu mantığını kavramak suretiyle mümkün olabilir. Dededen görme, basından öğrenme yoluyla din kavranamaz. Öylesi anca kültür olurdu, din değil.

4- Önümüzde iki iş varken, hem annemiz hem babamız hizmet beklediğinde ve ikisi de kendi hizmeti konusunda müsahhasız olduğunda Allah Teâlâ'nın kimseye yapamayacağı bir işi emretmediğini hatırlayacağız. Nihayetinde herkes kandan, kemikten ve ilikten meydana geliyor. Duygusallaşmadan, içinde bulunulan pozisyonda hangi seçeneğin daha önemli olduğuna karar verilip o yapılmalıdır.

5- Rabbimiz yaptığımız işleri az da olsa sürekli istemektedir. Her gün doğan güneş, ısıtmasa da yine aydınlatır. Az, öz, kaliteli olsun işimiz.

6- Hangi işi yapıyorsak yapalım, ucu harama varmamalıdır. Haram bulaşan işle Allah'ı -hâşâ- kandıramayız. İnsan kendi idrarıyla abdest almayacağı gibi bankadan aldığı parayla da sadaka vermez. Bir vakıf kurduğumuzda orası erkeklerle kadınların birbirine karıştığı yer hâline gelmeye başlarsa tez elden kapisına kilit vurmak lazımdır.

7- İşler arasında faydası bizi aşır ikinci insana dokunanı önceliğimiz olarak tutmalıyız. Kendi başımıza Kur'an okuduğumuzda yalnızca biz sevap kazanıyorken bir başkasının yanında okuyup onu da sevabımıza ortak edeceğimizi biliyorsak ikincisini tercih ederiz. Bu kural günlük hayatta hemen her noktada uygulanabilir. Müslüman, Allah'ın rızasını kazanmada çoğulcudur ve daima 'bir fazlası' için mücadele eder.

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.